

Joseph Haydn : String Quartet in E-flat major, op. 33, no 2, "The Joke"

I. Allegro moderato II. Scherzando. Allegro - Trio III. Largo IV. Finale. Presto

Ο Haydn έγραψε το κουαρτέτο για έγχορδα σε Μι μείζονα μαζί με άλλα πέντε κουαρτέτα το 1781 μετά από 10 σχεδόν χρόνια απουσίας από το συγκεκριμένο είδος και τα αφιέρωσε στον "Μέγα Δούκα" της Ρωσίας. Γι' αυτό το λόγο είναι γνωστά και ως «Ρώσικα» κουαρτέτα. Τα συναντάμε επίσης και με τον τίτλο «Τα αστεία». Η συγκεκριμένη ονομασία αναφέρεται στο γεγονός ότι ο συνθέτης αντικατέστησε την παραδοσιακή ονομασία "Minuet" με την ιταλική λέξη "Scherzo" που σημαίνει αστείο ή παιχνιδιάρικο. Είναι δύσκολο να προσδιορίσουμε αν το scherzo του Haydn έχει διαφορές σε σχέση με αντίστοιχα μέρη άλλων συνθετών, αλλά το σίγουρο είναι ότι δημιουργήθηκε ένα καινούριο είδος κουαρτέτου με πιο ελαφρύ χαρακτήρα και πολύ εκλεπτυσμένη μουσική κατασκευή που πολλές φορές απορρίπτει τις προσδοκίες συνηθισμένων μουσικών φορμών. Ο Mozart εντυπωσιάστηκε τόσο πολύ από τα κουαρτέτα, ώστε έγραψε και ο ίδιος έξι κουαρτέτα και τα αφιέρωσε στον Haydn.

Το πιο διάσημο από τα κουαρτέτα είναι το No 2 σε Μι μείζονα το οποίο φέρει την ονομασία «Το αστείο». Ξεκινάει με ένα απλό μέρος σε μορφή σονάτας. Στα πρώτα πέντε μέτρα εμφανίζεται όλο το μουσικό υλικό του μέρους, το θέμα, τα μουσικά μοτίβα που διατυπώνουν τη φόρμα σονάτας. Στις τρεις πρώτες νότες εμφανίζεται ένα ρυθμικό μοτίβο που αναπτύσσεται και λαμβάνει απειλητικό χαρακτήρα, για να οδηγήσει το κύριο θέμα σε ελάχισσα τονικότητα συνιστώντας το πιο δραματικό σημείο πριν την επανέκθεση. Η κομψή επεξεργασία του αρχικού υλικού στο τέλος φανερώνει την ικανότητα του Haydn να εξελίξει τη μουσική ανεξάρτητα από το πού βρίσκεται μέσα στη φόρμα.

Στη συνέχεια ακολουθεί το scherzo. Εδώ δεν υπάρχουν κανόνες. Επιφανειακά η μουσική εμφανίζεται απλή και χαρούμενη, αλλά ο συνθέτης γράφει το scherzo και το trio, με τέλεια κατασκευασμένες δραματικές φόρμες χρησιμοποιώντας τουλάχιστον ένα μουσικό αστείο ως το παιχνιδιάρικο θέμα του trio, το οποίο αντιπαρατίθεται στον βαρύ χορό του scherzo. Εδώ ο Haydn παρουσιάζει μουσική «ξεγνοιασιά» που συνήθως συναντάμε στον Mozart.

Το τρίτο μέρος είναι αργό. Στην αρχή ακούγεται μια γλυκιά μελωδία ποιμενικού χαρακτήρα από τη βιόλα και το τσέλο, η οποία αργότερα διακόπτεται δραματικά και η μουσική αποκτά πιο σκοτεινό χαρακτήρα. Τελικά η αρχική ήρεμη μελωδία καταφέρνει να επικρατήσει. Το μέρος αυτό θυμίζει rondo αλλά και θέμα με παραλλαγές και αποτελεί μία μουσική φόρμα που αξιοποιήθηκε μετά τον Haydn, από τον Mozart και κυρίως το Beethoven.

Το finale είναι ένα έντονα αρθρωμένο rondo σε 6/8 που του προσδίδουν χαρούμενο χαρακτήρα. Ο Haydn βέβαια δικαιώνοντας τον τίτλο του έργου «παίζει» με τη μουσική φόρμα προσθέτοντας χιούμορ στη μουσική του. Αν και μέσα στο έργο του υπάρχουν πολλές νύξεις μουσικού χιούμορ, η συγκεκριμένη ήταν η μορφή για τον τίτλο των κουαρτέτων, «Το αστείο».

Franz Schubert String Quartet No 14 in D minor, "Death and the Maiden"

I. Allegro II. Andante con moto III. Scherzo: Allegro - Trio IV. Presto - Prestissimo

Τον 19^ο αιώνα η ενασχόληση της τέχνης με τον θάνατο ήταν συχνή. Η ρομαντική αισθητική στην μουσική, το θέατρο και τη λογοτεχνία αντιμετώπισε την ιδέα του θανάτου ως κάτι λυτρωτικό και όχι ως πηγή φόβου. Καθώς η ιατρική δεν είχε κάνει ακόμα μεγάλη πρόοδο συχνά η μόνη διέξοδος από μία ασθένεια ήταν ο θάνατος. Γι' αυτό και συνδεόταν με την ηρεμία, τη γαλήνη, το τέλος της ταλαιπωρίας. Για εκείνη λοιπόν την εποχή η ενασχόληση και του ίδιου του Schubert με την ιδέα του θανάτου δεν ήταν κάτι περίεργο.

Ο συνθέτης έγραψε το κουαρτέτο για έγχορδα το 1824, ενώ ήδη από δύο χρόνια έπαχε από σύφιλη. Το

αρχικό θέμα βασίστηκε σε ένα τραγούδι του Schubert με τον ίδιο ακριβώς τίτλο. Στο κουαρτέτο φαίνεται ξεκάθαρα η συμπάθειά του για τον θάνατο. Στη μουσική του κομματιού έχει περάσει και η ατμόσφαιρα των στίχων του τραγουδιού στους οποίους ο θάνατος προτρέπει τη φοβισμένη γυναίκα να τον εμπιστευτεί. Δεν θα την πειράξει και εκείνη θα κοιμηθεί ήρεμα στην αγκαλιά του.

Το έργο του είναι πολύ σημαντικό και για άλλους λόγους. Θεωρείται ένα από τα καλύτερα έργα μουσικής δωματίου του Schubert και έχει εξέχουσα θέση στο ρεπερτόριο κουαρτέτου εγχόρδων. Το σχεδόν προγραμματικό του περιεχόμενο το συνδέει με έργα του 19^{ου} αι. στα οποία πολλά θέματα είχαν εξωμουσικές δραματικές επιρροές.

Το πρώτο μέρος ξεκινάει απειλητικά με δυναμικές χειρονομίες που καθιερώνουν το θεματικό και ρυθμικό χαρακτήρα ολόκληρου του πρώτου μέρους. Ο Schubert χρησιμοποιεί ένα χαρακτηριστικό του ρυθμικό σχήμα: ένα τέταρτο που ακολουθείται από τρίπλη ογδόων. Το δεύτερο θέμα είναι λυρικό, χαρούμενο, γεμάτο ζωή και ενέργεια. Το μέρος τελειώνει γλυκά αλλά ξεψυχημένα.

Στο δεύτερο μέρος εμφανίζεται το θέμα του «θανάτου» το οποίο περιέχει στοιχεία από την εισαγωγή του πιάνου στο τραγούδι. Ακολουθούν πέντε παραλλαγές του θέματος η καθεμία από τις οποίες διαφέρει ελάχιστα από το αρχικό θέμα, συμβολίζοντας τον θάνατο που είναι επίμονος και δεν επηρεάζεται από τίποτα.

Το τρίτο μέρος είναι μικρό σε διάρκεια και εμφανίζεται απότομο και αινιγματικό σαν να έχει ως μόνη λειτουργία να μας προετοιμάσει για το δαιμονικό finale. Είναι δύσκολο ρυθμικά και περιλαμβάνει απροσδόκτους τονισμούς και πτώσεις. Στο τελευταίο μέρος ο Schubert χρησιμοποιεί συχνά στακάτο όγδοο ακολουθούμενο από στακάτο δέκατο-έκτο για να δημιουργήσει ατμόσφαιρα βιασύνης και ορμής. Ο «θάνατος» είναι αμείλικτος και το μέρος καταλήγει σε μία συμπαγή αλλά ταυτόχρονα ξαφνική κατάληξη.

Θωμαΐς Πολύζου
φοιτήτρια του ΤΜΕΤ

Τις μουσικολογικές αναλύσεις των έργων των συναυλιών του κύκλου «Κυριακάτικα Πρωινά» έχουν επιμεληθεί οι φοιτητές του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Κουαρτέτο εγχόρδων xPause

Το κουαρτέτο εγχόρδων xPause αποτελείται από τους μουσικούς της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης Χριστίνα Λαζαρίδου, Μικέλ Μιχαηλίδη, Θανάση Σουργκούνη και Γιάννη Στέφο, οι οποίοι συναντώνται για να μετατρέψουν την κοινή τους αγάπη για τη μουσική σε δημιουργία. Το σύνολο έχει στο ενεργητικό πλήθος συναυλιών στην Ελλάδα και στην Κύπρο, μεταξύ των οποίων οι εμφανίσεις στα 46α Δημήτρια, στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, καθώς και στο παγκόσμιο συνέδριο της ISME. Στόχος του συνόλου είναι η ανάδειξη δημοφιλών έργων από όλες τις μουσικές περιόδους. Το ρεπερτόριο του κουαρτέτου εγχόρδων xPause εκτείνεται σε έργα τόσο της κλασικής και ρομαντικής περιόδου, όσο και σε έργα της νέας δημιουργίας, μετρώντας ήδη πολλές πρώτες εκτελέσεις έργων Ελλήνων συνθετών.

Η **Χριστίνα Λαζαρίδου** πήρε Δίπλωμα Βιολιού με "Έπαινο Καλλιτεχνικής Ερμηνείας" από την τάξη της Ειρήνης Ντράγκνεβα, στο Νέο Ωδείο Θεσσαλονίκης. Συνέχισε τις σπουδές της στο Oberlin Conservatory με τον Taras Gabora και στο Conservatorium van Amsterdam με την Keiko Wataya, από όπου απέκτησε τους τίτλους Bachelor και Master of Music αντίστοιχα, με πλήρη υποτροφία. Έχει πραγματοποιήσει ατομικά ρεσιτάλ σε Ελλάδα και εξωτερικό, καθώς και εμφανίσεις ως σολίστ με την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης.

και τη Συμφωνική Ορχήστρα του Δήμου Θεσσαλονίκης. Είναι ιδρυτικό μέλος του Κουαρτέτου Εγχόρδων "xPAUSE", με το οποίο έχει πραγματοποιήσει εμφανίσεις σε μεγάλες διοργανώσεις στη Θεσσαλονίκη και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας. Είναι μόνιμο μέλος της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης.

Ο **Μικέλ Μιχαηλίδης** σπούδασε Βιολί με τον πατέρα του, Μίκη Μιχαηλίδη, από την τάξη του οποίου αποφοίτησε με Άριστα Παμπφί και "Βραβείο Εξαιρετικής Ερμηνείας". Συνέχισε τις σπουδές του στη Γερμανία, με καθηγητές τους F. Agostini και E. Fischer. Έχει δώσει ρεσιτάλ βιολιού και έχει συμπράξει ως σολίστ με συμφωνικές ορχήστρες σε Ελλάδα και εξωτερικό. Από το 2004 είναι μόνιμο μέλος της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης και του Κουαρτέτου Εγχόρδων "xPAUSE".

Ο **Θανάσης Σουργκούνης** σπούδασε αρχικά Βιολί και Ανώτερα θεωρητικά στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης και κατόπιν ασχολήθηκε με τη Βιόλα. Έχει αποσπάσει βραβεία σε διαγωνισμούς, μεταξύ των οποίων το Α' Βραβείο στον Διεθνή Διαγωνισμό Βιολιού της Murcia (Ισπανία). Υπήρξε μέλος της Παγκόσμιας Ορχήστρας Νέων. Ως σολίστ έχει εμφανιστεί με τις Κρατικές Ορχήστρες Αθηνών και Θεσσαλονίκης, καθώς και με την Ορχήστρα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Από το 2008 είναι μόνιμο μέλος της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης. Είναι επίσης τακτικός συνεργάτης του Ensemble Modern της Φρανκφούρτης, με το οποίο έχει εμφανιστεί σε Βιέννη, Φρανκφούρτη και Βερολίνο. Είναι τελειόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ.

Ο **Ιωάννης Στέφος** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε Βιολοντσέλο με τον Ρένο Μπαλά στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης και με τους Friedrich- Jürgen Sellheim και Klaus Heitz στη Hochschule für Musik und Theater Hannover, ενώ ειδικεύθηκε και στη διδασκαλία βιολοντσέλου. Από το 2001 είναι μόνιμο μέλος της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης. Διόσκει στο Ωδείο Βορείου Ελλάδος, στο Νέο Ωδείο Θεσσαλονίκης, ενώ συμμετέχει στο Κουαρτέτο Εγχόρδων "xPAUSE", στο Μουσικό Σύνολο "Orpheus Soloists" και σε άλλα σύνολα μουσικής δωμάτιου στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

www.tssso.gr

Επιμέλεια εντύπου: **Νίκος Κυριακού**

Σχεδιασμός: **ARTCORE**

Εκτύπωση: **ThessPrint**

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Κατά τις ώρες Τρίτη 18:00-18:30 και Πέμπτη 18:00-18:30, στην ΕΡΤ 3, με τον Θανάση Γαγγιόλη, από τον 9,58 fm και το F Πρόγραμμα

ΚΡΑΤΙΚΗ
ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΑ
ΠΡΩΙΝΑ

07.05.2017

Κουαρτέτο εγχόρδων xPause

Χριστίνα Λαζαρίδου (βιολί)

Μικέλ Μιχαηλίδης (βιολί)

Αθανάσιος Σουργκούνης (βιόλα)

Ιωάννης Στέφος (βιολοντσέλο)

Πρόγραμμα:

Joseph Haydn:

String Quartet in E-flat major, op.33, No2,
"The Joke"

Franz Schubert:

String Quartet No14 in D minor,
"Death and the Maiden"

Ώρα έναρξης: 12:00

Αίθουσα Συναυλιών Κ.Ο.Θ.

«Σόλων Μιχαηλίδης», Λεωφ. Νίκης 73

Είσοδος 10€

Προπώληση εισιτηρίων από το www.tssso.gr